

mal en irl.), i s'ha admès que aquest verb irl. és derivat de LĀM- 'mà', cosa ben natural a base de la idea d'«engrapar, empendre» (per més que altres celtistes pensin en una altra etimologia, i Pok., *IEW*, l. c. i 674.20, vacilli entre les dues).

Per què aturar-nos en minúcies? Els termes de Hubschmied són aproximadament indiscutibles; potser el valor etimològic no fou exactament 'maneta', car si bé el prefix *uo-* prengué en cèltic diversos valors derivats, com el de diminutiu, també tingué el valor indoeuropeu general 'a sota', per tant *ʷOLĀM-* pogué partir d'un valor adjectiu, com si diguéssim 'eina sotsposada a la mà', 'amanosa' (angl. *handy*). Però quasi tant se val. El mot es devia pronunciar encara amb *ʷ-*, almenys en gran part o en tot el territori gàllic meridional (no és bona, doncs, la grafia *VOLAMOS* de M-Lübke): d'on ha de resultar la variant *oulame*, *oŷlame*, *oulam*, *auramo*, *oŷramo*, *uŷlāma* sense *v-*, que hem vist tan estesa en els parlars provençals, alpins, savoians etc.; i amb raó Bolelli apunta el mateix en posar de relleu que també hi ha *golamo* amb *g-* en alguns punts del Midi: en efecte, cf. el resultat *go-* que té el prefix *ʷo-* en kymri i bretó.

En un detall fonètic, jo discreparia una mica de la base posada per Hubschmied i els altres que s'hi atenen. Em sembla que la base més convincent seria un *ʷO-LĀMI-s* femení: el tipus formatiu en *-i* està molt estès en cèltic, i comptàriem amb l'encoratjament del scr. *pānīb*. Car un femení en *-i* era natural que fos reemplaçat en part: a) per formes femenines en *-A* (Lallé *ououlama*, Var, Alps, delf., rodan. (*v*)*oulamo*), b) per masculins en *-me* (d'on *-MEN >* rodan. *voulame*), c) per masculins o femenins en *-m*.

Es pot discrepar sobre el valor de les formes dialectals pròpiament franceses per a la qüestió etimològica, car *-AMI* o *-AMU* sembla que haurien hagut de donar *-ain* en parlars de França altres que els occitans i francoprovençals. De fet és en gran part així: Hi ha *vol(a)in* a la Sologne i en docs. francesos: 1397, 1452, 1453 (Du C.), *volaine* «serpe» el 1441 i 1452, i avui fr. *volain* «espèce de serpe» com a terme tecnològic de boter («cerclier») [1872]. Cert que gran part de les formes dialectals del Poitou, Vendôme, Maine i Berry-Morvan tenen la forma *volant*, però es tracta d'un cas ben comprensible de trivialització de sufix, i això no basta en tot cas per llançar el més petit dubte sobre el caràcter pre-romà del mot, i admetre que es tracti del ll. *VOLANTEM*.

Idea que va reivindicar Krüger en *EstRaram*. II (1954), 60-62 i 70-77. Però és una teoria absolutament insostenible, puix que està contradita per la quasi-totalitat de les formes d'Occitània, que és el territori fonamental i pàtria pròpia del mot, en el qual les formes en *-me*, *-ma*, *-mo* o *-m* són quasi unànimes i úniques documentades a l'E. Mj.; és contrari a tots els principis de la lingüística pensar que s'ha produït un «canvi de sufix» consistent a reemplaçar una terminació corrent i copiosíssima en tot el tresor de totes les llengües romàniques, com *-ant*, per una de singularíssima com *-ama*, *-amo*, *-ame*, o bé per *-am*, sufix molt

menys estès que *-ant*, i només col·lectiu: salta a la vista que aquí la cosa originària és *-ama/-am(e)*; més encara, apareix com a ben probable que ni tan sols es tracti de cap sufix, però és evident, en tot cas, que no pot ser *-ANTE*; els raonaments semàntics de Krüger a favor de *VOLANTEM* són també arbitraris i rebuscats.

No obstant, el seu treball féu gran impressió en Wartburg: «diese auffassung hat sicher manches für sich», «ansprechende ausführungen». Inexplicablement prescindeix en el seu article dels treballs dels romanistes celtitzants, Bolelli i Hubschmied pare, i fins del fill, que estranyament no li fa d'assessor, com quasi sempre en les parts pre-romanes del *FEW*; ni tan sols cita el treball de Hubschmied i Bolelli (com si el d'aquell li hagués passat per ull? o vol allucar-hi els ulls?). Acaba per tornar a la idea pre-romana i cèltica, acceptant el judici de M-Lübke i Hobi. Però donant més valor, com de costum, a les formes franceses que a les occitanes, encapçala l'article amb el tipus francès *volant* relegant les formes occitanes a la cua. Potser per fugir de les objeccions de Krüger; obeïnt encara a la preferència de Krüger pel tipus *volan(t)* opina que aquest obliga a descartar el consonantisme *-AMO-* de Hubschmied, Hobi i M-Lübke, i que fr. *-an* i oc. *-am* només es podrien conciliar amb una base *-AMMO-*: cosa en efecte, possible a priori, des del punt de vista merament fonètic.

Però seria una terminació ben estranya la d'aquest *-AMMO-*. Cercant-li doncs una justificació li sembla trobar-ne una en la *Vgl. Grammatik d. k. Spr.* de Pedersen: «dazu würde passen was Ped. II, 60 darlegt über die umwandlung von *-M* zu *-MM-* in den produktiven suffixen der keltischen Sprachen».

Però això no era més que un malentès de Wartburg, ignorant en celtologia: Pokorny, a qui escriví, va cuitar a advertir-li que no hi ha tal sufix *-ammō* sinó una mera grafia del fenomen de la lenició de la *-m-* intervocàlica, fenomen peculiar al cèltic insular, que justament Pokorny nega que s'hagi mai donat en el Continent; encara que aquesta absència no fos del tot segura, la lenició no té res a veure amb una duplicació de consonant: geminar-la justament, fóra un reforçament, pol oposat d'una lenició. Com que Wartburg va donar a Pokorny com a cosa establerta que el romànic exigeix una base *-AMMO-* ben geminada, el celtòleg Pokorny, prenent això com una premissa ferma dels romanistes, cercà una etimologia diferent de la basada en el cèltic LĀMA 'mà' suggerint que fos un derivat amb *ʷo-*, però format amb un mot gal corresponent a l'irl. ant. *laimē* 'dextra', explicant que aquest suposa un *LĀMIĀ més antic. Tanmateix Pokorny cuitava a rentar-se les mans sobre si aquest podia o no sofrir una geminació. Veg. *FEW*, 598a42-55.

En total, doncs, poc s'avançaria amb aquest canvi de front: puix que no s'assegura la *-MM-* i en canvi es toparia amb una terminació *-AMIĀ*, o *-AMIA*, amb una *ġ* contradita per totes les formes romàniques. Em sembla que simplement «on a fait fausse route». De cap manera no s'havia establert aquesta *-MM-* geminada. ¿Té raó Wartburg de donar tanta importància a les